

Oznámenie Komisie – Usmernenia EÚ s osvedčenými postupmi v oblasti dobrovoľných systémov certifikácie poľnohospodárskych výrobkov a potravín

(2010/C 341/04)

1. ÚVOD

V posledných rokoch bol zaznamenaný značný nárast dobrovoľných systémov certifikácie poľnohospodárskych výrobkov a potravín. Register vypracovaný pre Komisiu v roku 2010 ⁽¹⁾ obsahuje viac ako 440 rôznych systémov, z ktorých väčšina vznikla v priebehu posledného desaťročia.

Systémy certifikácie poľnohospodárskych výrobkov a potravín poskytujú záruku (prostredníctvom mechanizmu certifikácie), že sa sledovali určité vlastnosti alebo znaky výrobku alebo jeho spôsob či systém výroby, ustanovený v špecifikáciách. Patrí sem široká škála rôznych iniciatív ktoré fungujú v rôznych etapách potravinového reťazca (pred vstupom do poľnohospodárskeho podniku alebo po opustení poľnohospodárskeho podniku; zahŕňajú celý potravinový reťazec alebo jeho časť; ovplyvňujú všetky sektory alebo len jeden segment trhu atď.). Môžu pôsobiť na medzipodnikovej úrovni (kde je predpokladaným konečným príjemcom informácie supermarket alebo spracovateľský podnik) alebo na úrovni medzi podnikmi a spotrebiteľmi. Môžu využívať logá, aj keď mnohé systémy, najmä tie, ktoré pôsobia na úrovni medzi podnikmi, ich nevyužívajú.

Zatiaľ čo sa v systémoch certifikácie podľa definície využíva potvrdenie tretej strany, na trhu existujú ďalšie systémy, ktoré fungujú na základe etikety alebo loga (často zaregistrovaného ako ochranná známka) bez toho, že by zahŕňali akýkoľvek mechanizmus certifikácie. Dodržiavanie týchto systémov sa uskutočňuje prostredníctvom vlastného vyhlásenia alebo prostredníctvom výberu zo strany vlastníka systému. V súlade s definíciami uvedenými v bode 2 sa tieto systémy budú uvádzať ako systémy na základe vlastného vyhlásenia. Použitie certifikácie je najvhodnejšie, keď sú prijaté záväzky zložené, stanovené v podrobných špecifikáciách a keď sa pravidelne kontrolujú. Vlastné vyhlásenie je vhodnejšie v prípade pomerne jednoduchých (s jedným zameraním) tvrdení.

Rozvoj systémov certifikácie je podnecovaný hlavne takými faktormi, ako sú spoločenské požiadavky na určité vlastnosti ⁽²⁾ výrobku alebo jeho výrobného procesu na jednej strane (najmä v prípade systémov na úrovni medzi podnikmi a spotrebiteľmi), a na druhej strane takým faktorom, ako je odhodlanie prevádzkovateľov zabezpečiť, aby ich dodávatelia splňali stanovené požiadavky (väčšinou v prípade systémov na úrovni medzi podnikmi). V oblasti potravinovej bezpečnosti sa nariadením (ES) č. 178/2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva ⁽³⁾, prisudzuje primárna zodpovednosť za zabezpečenie toho, aby potraviny a krmivá splňali požiadavky potravinového práva a za overovanie, či prevádzkovateľovi potravinárskeho a krmovinárskeho podniku také požiadavky plnia. Veľkí hráči v rámci potravinového

reťazca sa často spoliehajú hlavne na systémy certifikácie s cieľom ubezpečiť sa, že výrobok spĺňa požiadavky a s cieľom chrániť svoje dobré meno a zodpovednosť v prípade incidentu súvisiaceho s bezpečnosťou potravín.

Je zrejmé, že súkromná certifikácia nie je potrebná na preukázanie dodržiavania súladu s požiadavkami právnych predpisov. Akýkoľvek súkromný systém certifikácie, pokiaľ ide o poľnohospodársky a potravinársky sektor, musí zostať dobrovoľný. V prípade, že prevádzkovatelia využívajú certifikáciu dodržiavania súladu so základnými požiadavkami v snahe zjednotiť transakcie s ostatnými účastníkmi potravinového reťazca, malo by byť jasné, že tento postup sa nemôže uplatňovať na rozlišovanie výrobkov na trhu.

Systémy certifikácie môžu priniesť výhody:

- bezprostredným účastníkom v potravinovom reťazci, a zabezpečením noriem, a tým aj ochrany zodpovednosti a dobrého mena v prípade informácií o výrobku a informácií na etikete,
- výrobcom prostredníctvom zvýšenia prístupu na trh, podielu na trhu a produktových marží v prípade certifikovaných výrobkov; a tiež potenciálne prostredníctvom zvýšenia efektívnosti a zníženia nákladov na transakcie,
- spotrebiteľom prostredníctvom poskytovania spoľahlivých a dôveryhodných informácií o vlastnostiach výrobku a výrobného procesu.

Niektorí účastníci trhu tvrdili, že systémy certifikácie môžu mať nedostatky:

- hrozby pre jednotný trh ⁽⁴⁾,
- otázky, spojené s transparentnosťou požiadaviek systému a hodnovernosťou informácií, zvlášť v prípade systémov, ktorými sa certifikuje dodržiavanie súladu so základnými požiadavkami,
- potenciál na uvádzanie spotrebiteľov do omylu,
- náklady a zaťaženie pre poľnohospodárov, najmä ak sa musia zapojiť do niekoľkých systémov, aby splnili požiadavky svojich zákazníkov,

⁽¹⁾ Štúdia vypracovaná Areté pre GR pre poľnohospodárstvo; pozri http://ec.europa.eu/agriculture/quality/index_en.htm

⁽²⁾ Napríklad dobré podmienky zvierat, udržateľnosť životného prostredia, spravodlivý obchod.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 31, 1.2.2002, s. 1.

⁽⁴⁾ Komisia vo svojom oznámení – Lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe [KOM(2009) 591] – uviedla svoj zámer, že preskúma vybrané environmentálne normy a schémy označovania pôvodu, ktoré by mohli škodiť cezhraničnému obchodu.

- riziko odmietnutia zo strany trhu tých výrobcov, ktorí nie sú účastníkmi hlavných systémov certifikácie a
- vplyvy na medzinárodný obchod, zvlášť na obchod s rozvojovými krajinami ⁽¹⁾.

Komisia zaznamenala, že otázky uvedenia spotrebiteľov do omylu vyplývajúcej z rôznych systémov s podobnými cieľmi sa chopili súkromné iniciatívy ⁽²⁾, ktorých cieľom je vytvorenie „Kódexu osvedčených postupov“ pre súkromné organizácie, ktoré stanovujú normy hlavne v sociálnej oblasti a v oblasti životného prostredia. Určení zástancovia súčasných systémov už okrem toho podnikli kroky na zosúladenie požiadaviek s podobnými systémami a niektoré súčasné systémy certifikácie (väčšinou na úrovni medzi podnikmi) vznikli z procesu harmonizácie rôznych individuálnych noriem.

1.1. Druhy systémov

Systémy sa vyznačujú veľkou rôznorodosťou z hľadiska svojho rozsahu pôsobnosti, cieľov, štruktúry a pracovných postupov. Ako sa uvádza v predchádzajúcom texte, jeden dôležitý rozdiel medzi systémami spočíva v tom, či sa opierajú o postup spojený s potvrdením tretej strany, čím sa zaraďujú do skupiny systémov na základe vlastného vyhlásenia na jednej strane a na strane druhej, do skupiny systémov certifikácie. Systémy certifi-

kácie sa ďalej môžu rozlišovať na základe toho, či pôsobia na úrovni medzi podnikmi, alebo či sú zamerané na poskytovanie informácií z podnikového reťazca spotrebiteľovi.

Ďalšie dôležité klasifikačné kritérium sa týka toho, či sa v systéme posudzujú výrobky a postupy (väčšinou na úrovni medzi podnikmi a spotrebiteľmi), alebo systémy riadenia (väčšinou na úrovni medzi podnikmi). Z hľadiska stanovených požiadaviek sa v systémoch môže potvrdzovať dodržiavanie súladu s ustanoveniami stanovenými štátnymi orgánmi (základné požiadavky) alebo sa do nich môžu doplniť kritériá, ktoré sú nad rámec požiadaviek právnych predpisov (viac ako základné požiadavky). Nie je vždy ľahké rozlišovať medzi týmito dvomi druhmi systémov: na jednej strane, v systémoch sa často spájajú základné kritériá v niektorých oblastiach s vyššími požiadavkami v iných oblastiach; na druhej strane, určité základné požiadavky najmä v oblasti životného prostredia a hospodárenia vyžadujú, aby prevádzkovatelia využívali osvedčené a najlepšie postupy a vykonali hodnotenie, pokiaľ ide o náležitú starostlivosť, aby konkrétne kroky, ktoré sa majú prijať, umožnili rozlišovať medzi účastníkmi a členskými štátmi. Skutočne, prevádzkovatelia využívajú technické požiadavky niektorých systémov certifikácie na interpretáciu a konkretizovanie týchto všeobecných záväzkov.

Klasifikácia je znázornená v tejto tabuľke:

Klasifikácia systémov

Druh potvrdenia:	Vlastné vyhlásenie	Certifikácia (potvrdenie tretej strany)	
Cieľové skupiny:	medzi podnikmi a spotrebiteľmi	medzi podnikmi a spotrebiteľmi	medzi podnikmi
Ciele stanovených požiadaviek:	výrobky a postupy	prevažne výrobky (vrátane služieb) a postupy	prevažne systémy riadenia
Obsah požiadaviek:	prevažne viac ako základné	prevažne viac ako základné	základné a viac ako základné

Usmernenia sa budú zameriavať na systémy certifikácie uvedené na pravej strane tabuľky.

1.2. Cieľ usmernenia

Komisia vo svojom oznámení o politike kvality poľnohospodárskych výrobkov ⁽³⁾ uviedla, že vzhľadom na vývoj a iniciatívy v súkromnom sektore neboli legislatívne kroky s cieľom riešiť potenciálne nedostatky systémov certifikácie v tejto etape opodstatnené ⁽⁴⁾. Komisia, ktorá vychádzala z pripomienok zúčastne-

ných strán, sa namiesto toho zaviazala vypracovať usmernenia k systémom certifikácie týkajúcim sa poľnohospodárskych výrobkov a potravín po porade s oficiálnou Poradnou skupinou pre kvalitu poľnohospodárskej produkcie ⁽⁵⁾.

Tieto usmernenia sú navrhnuté s cieľom opísať existujúci právny rámec a pomôcť zlepšiť transparentnosť, hodnovernosť a účinnosť dobrovoľných systémov certifikácie a zabezpečiť, aby neboli v rozpore s regulačnými požiadavkami. Kladie sa v nich dôraz na osvedčené postupy vo fungovaní takých systémov, čím poskytujú usmernenie, pokiaľ ide o to, ako:

- predchádzať uvádzaniu spotrebiteľov do omylu a zvyšovať transparentnosť a jasnosť požiadaviek systému,

⁽¹⁾ „Súkromné normy“ sa prerokovali vo Výbore WTO pre sanitárne a fytosanitárne opatrenia (SPS).

⁽²⁾ Napríklad ISEAL Alliance (<http://www.isealliance.org>).

⁽³⁾ KOM(2009) 234.

⁽⁴⁾ Tento záver vyplýval z dôkladného posúdenia vplyvu, v ktorom sa skúmali rôzne možnosti napredovania (pozri Systémy certifikácie poľnohospodárskych výrobkov a potravín; http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/com2009_234/ia_annex_d_en.pdf).

⁽⁵⁾ Poradná skupina pre kvalitu poľnohospodárskej produkcie ustanovená rozhodnutím Komisie 2004/391/ES; (Ú. v. EÚ L 120, 24.4.2004, s. 50).

- znižovať administratívne a finančné zaťaženie poľnohospodárov a výrobcov, vrátane poľnohospodárov a výrobcov v rozvojových krajinách a
- zabezpečovať dodržiavanie súladu s pravidlami a zásadami vnútorného trhu EÚ v oblasti certifikácie.

Tieto usmernenia sú zamerané hlavne na projektantov a prevádzkovateľov systémov.

Prevzatie usmernení je dobrovoľné. Dodržiavanie týchto usmernení neznamena, že Komisia schválila požiadavky, ktoré sa stanovujú v týchto systémoch. Súčasné usmernenia nemajú ani právny štatút v EÚ ani nie sú určené nahradiť požiadavky podľa legislatívy EÚ.

Tieto usmernenia by sa nakoniec nemali považovať za právny výklad legislatívy EÚ, keďže také právomoci prináležia výhradne Súdnemu dvoru Európskej únie.

2. ROZSAH PÔSOBNOSTI A VYMEDZENIE POJMOV

2.1. Rozsah pôsobnosti

Tieto usmernenia sa môžu uplatňovať na dobrovoľné systémy certifikácie, ktoré sa vzťahujú na:

- poľnohospodárske výrobky určené alebo neurčené na ľudskú spotrebu (vrátane krmív),
- potraviny, na ktoré sa vzťahuje článok 2 nariadenia (ES) č. 178/2002 a
- postupy a systémy riadenia, ktoré sa týkajú výroby a spracovávaní poľnohospodárskych výrobkov a potravín.

Tieto usmernenia sa neuplatňujú na úradné kontroly vykonávané orgánmi verejnej správy.

2.2. Vymedzenie pojmov ⁽¹⁾

1. Špecifická požiadavka: Potreba alebo očakávanie, ktoré sa stanoví.

⁽¹⁾ Založené na EN ISO/IEC 17000 Posudzovanie zhody – slovník a všeobecné zásady.

2. Posudzovanie zhody: Preukázanie, že boli splnené špecifické požiadavky týkajúce sa výrobu, postupu, systému, osoby alebo orgánu.

3. Preskúmanie: Overovanie vhodnosti, primeranosti a účinnosti činností spojených s výberom a určovaním a výsledkov týchto činností so zreteľom na splnenie špecifických požiadaviek.

4. Osvedčenie: Vydanie potvrdenia založeného na rozhodnutí po preskúmaní, že sa preukázalo splnenie špecifických požiadaviek.

5. Vyhlásenie: Potvrdenie prvej strany. Na účely týchto usmernení sa pojem „systémy na základe vlastného vyhlásenia“ používa v prípade kolektívnych systémov a informácií na etiketách, ktoré nie sú certifikované a ktoré sa opierajú o vlastné vyhlásenie výrobcu.

6. Certifikácia: Osvedčenie tretej strany týkajúce sa výrobkov, postupov, systémov alebo osôb.

7. Akreditácia: Potvrdenie tretej strany, ktoré sa týka orgánu formálne preukazujúceho svoju spôsobilosť vykonávať konkrétne úlohy. Akreditácia v rámci EÚ ⁽²⁾ je potvrdenie vnútroštátneho akreditačného orgánu o tom, že orgán hodnotenia zhody spĺňa požiadavky stanovené v harmonizovaných normách a, pokiaľ je to vhodné, akýchkoľvek dodatočných požiadaviek vrátane tých stanovených v príslušných sektorových systémoch na špecifické zhodnotenie zhody.

8. Inšpekcia: Preskúmanie návrhu výrobu, výrobu, procesu alebo inštalácie a stanovenie jeho zhody so špecifickými požiadavkami alebo zhody so všeobecnými požiadavkami na základe odborného úsudku.

9. Audit: Systematický, nezávislý, zdokumentovaný postup na účely získania záznamov, faktických výpovedí alebo iných príslušných informácií a ich objektívneho posúdenia s cieľom stanoviť rozsah, do akého sú splnené špecifické požiadavky.

3. EXISTUJÚCE PRÁVNE USTANOVENIA NA ÚROVNI EÚ

3.1. Pravidlá týkajúce sa fungovania systémov

Systémy certifikácie fungujúce v EÚ podliehajú nasledovným základným ustanoveniam EÚ:

⁽²⁾ Článok 2 ods. 10 nariadenia (ES) č. 765/2008, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh; (Ú. v. EÚ L 218, 13.8.2008, s. 30).

- Pravidlá vnútorného trhu. Poskytovatelia služieb v oblasti certifikácie môžu využívať výhody slobody usadiť sa a slobody poskytovať služby zakotvenej v článku 49 a 56 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a príslušných ustanovení smernice o službách⁽¹⁾. Keď sa usadia v iných členských štátoch, nesmú čeliť žiadnym neodôvodneným obmedzeniam. Rovnako by nemali čeliť žiadnym neodôvodneným obmedzeniam, keď poskytujú cezhraničné služby. Systémy certifikácie tiež nesmú mať za následok skutočné prekážky obchodu s tovarom na vnútornom trhu.
- Pravidlá zapojenia štátu do systémov. Systémy certifikácie, ktoré podporujú orgány verejnej správy, ako sú napríklad regionálne alebo vnútroštátne orgány, nesmú viesť k obmedzeniam založeným na vnútroštátnom pôvode výrobcov alebo inak prekážať jednotnému trhu. Akákoľvek podpora systémov certifikácie, ktorú poskytne členský štát alebo ktorá sa poskytne prostredníctvom štátnych zdrojov v zmysle článku 107 ZFEÚ, musí byť v súlade s pravidlami štátnej správy.
- Pravidlá hospodárskej súťaže. Systémy certifikácie nesmú viesť k protisúťažnému správaniu, okrem iného najmä k:
 - horizontálnym alebo vertikálnym dohodám obmedzujúcim hospodársku súťaž,
 - uzavretiu trhu pred konkurenčnými podnikmi jedným podnikom alebo viacerými podnikmi so značnou trhovou silou (ako je napríklad zabránenie prístupu konkurenčným zákazníkom k dodávkam a/alebo prístupu konkurenčných dodávateľov k distribučným kanálom),
 - k zabráneniu prístupu k systému certifikácie zo strany trhových subjektov, ktoré spĺňajú uplatniteľné nevyhnutné predpoklady,
 - bráneniu zúčastneným stranám systému alebo iným tretím stranám vo vývoji, výrobe a uvádzaní na trh alternatívnych výrobkov, ktoré nevyhovujú špecifikáciám systému.
- Spotrebiteľské informácie a požiadavky na označovanie⁽²⁾. Označovanie, reklama a prezentácia potravín nesmú byť také, aby mohli uviesť kupujúceho v značnej miere do omylu, najmä:

- pokiaľ ide o vlastnosti potravy a hlavne druhu, identity, vlastností, zloženia, množstva, trvanlivosti, pôvodu alebo miesta pôvodu, spôsobu výroby alebo produkcie,
- pripisovaním takých účinkov alebo vlastností potravinu, ktoré nemá,
- poukazovaním, že potravina má osobitné vlastnosti, keď v skutočnosti všetky podobné potraviny majú takéto charakteristiky.

Schémy, ktoré osvedčujú len zhodu s právnymi požiadavkami nemajú vzbudzovať dojem, že certifikované výrobky majú zvláštne vlastnosti, ktoré sa odlišujú od vlastností podobných výrobkov. Systémy by tiež nemali poškodzovať povesť, ani viesť k poškodeniu povesti iných výrobkov na trhu a nemali by spochybňovať ani viesť k spochybneniu úradných kontrol.

Okrem toho podľa ustanovení smernice o nekalých obchodných praktikách⁽³⁾ nesmie označovanie potravín, ich obchodná úprava a súvisiaca reklama uvádzať spotrebiteľa do omylu.

- Keď EÚ zavádza postup posudzovania zhody do daného právneho predpisu, berie do úvahy svoje medzinárodné záväzky, hlavne požiadavky stanovené v Dohode Svetovej obchodnej organizácie o technických prekážkach obchodu.

3.2. Pravidlá týkajúce sa obsahu systémov

Okrem toho existujú aj osobitné právne predpisy, ktoré sa týkajú mnohých tém, na ktoré sa vzťahujú požiadavky systémov certifikácie (napríklad regulačné požiadavky na bezpečnosť a hygienu potravín⁽⁴⁾, ekologické poľnohospodárstvo, dobré podmienky zvierat, ochranu životného prostredia, normy uvádzania na trh pre špecifické výrobky).

V oblastiach, kde existujú príslušné normy alebo právne predpisy, musia tvrdenia tieto normy alebo právne predpisy zohľadňovať, byť s nimi v súlade a odkazovať na ne v špecifikáciách (napríklad pokiaľ ide o systém vytvárania tvrdení v oblasti ekologického poľnohospodárstva, musí byť založený na nariadení (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov⁽⁵⁾; systémy vytvárajúce tvrdenia o výžive a zdraví musia byť v súlade s nariadením (ES) č. 1924/2006⁽⁶⁾ a prechádzať príslušným vedeckým posúdením EFSA.

⁽¹⁾ Smernica 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu; Ú. v. EÚ L 376, 27.12.2006, s. 36.

⁽²⁾ Článok 2 ods. 1 písm. a) smernice 2000/13/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov, týkajúcich sa označovania, prezentácie a reklamy potravín; Ú. v. ES L 109, 6.5.2000, s. 29.

⁽³⁾ Smernica 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005, s. 22 a pokyny k jej vykonávaniu SEK(2009) 1666.

⁽⁴⁾ Nariadenie (ES) č. 852/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín, nariadenie (ES) č. 853/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú osobitné hygienické predpisy pre potraviny živočíšneho pôvodu a nariadenie (ES) č. 854/2004, ktorým sa ustanovujú osobitné predpisy na organizáciu úradných kontrol produktov živočíšneho pôvodu určených na ľudskú spotrebu; (Ú. v. EÚ L 139, 30.4.2004, s. 1).

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ L 189, 20.7.2007, s. 1.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ L 404, 30.12.2006, s. 9.

Pokiaľ ide o bezpečnosť a hygienu potravín, platí najmä:

- Systémy sa nesmú dotknúť platných úradných noriem a/alebo požiadaviek ani by nemali slúžiť na ich nahradenie alebo vzbudzovať zdieľanie, že nahrádzajú úradné kontroly vykonávané príslušnými orgánmi s cieľom úradného overenia zhody s povinnými úradnými normami a požiadavkami.
- Reklama ani propagácia produktu predávaného v rámci systémov, ktoré stanovujú bezpečnostné a hygienické normy nad rámec právnych požiadaviek nesmú poškodzovať povesť, ani viesť k poškodzovaniu povesti iných produktov na trhu a nesmú spochybňovať ani viesť k spochybneniu spoľahlivosti úradných kontrol.

3.3. Pravidlá upravujúce posudzovanie zhody, certifikáciu a akreditáciu

Pravidlá organizácie a fungovania akreditácie orgánov, ktoré vykonávajú činnosti posudzovania zhody v upravenej oblasti, sa stanovujú v nariadení (ES) č. 765/2008. Hoci toto nariadenie neobsahuje požiadavku, aby boli orgány posudzovania zhody akreditované, taká požiadavka je súčasťou niektorých iných právnych predpisov EÚ ⁽¹⁾.

Medzinárodne uznávané pravidlá fungovania systémov certifikácie výrobkov/postupov sú okrem toho stanovené v pokyne č. 65 (EN 45011) alebo, v prípade certifikácie systémov, v norme ISO 17021 Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu (ISO). Zatiaľ čo systémy certifikácie výrobkov/postupov alebo systémov sú dobrovoľnými iniciatívami, certifikačné orgány, aby mohli vydávať certifikáty o certifikácii výrobkov/postupov alebo systémov, musia byť akreditované na základe EN 45011/ISO 65 alebo ISO 17021.

Uvedené skutočnosti sú však bez vplyvu na všetky uplatniteľné požiadavky potravinového práva EÚ vrátane všeobecných cieľov stanovených v článku 5 ods. 1 nariadenia (ES) č. 178/2002:

„Potravinové právo bude sledovať jeden alebo viacero všeobecných cieľov vysokej úrovne ochrany života a zdravia ľudí a ochrany záujmov spotrebiteľa, vrátane čestných postupov v obchode s potravinami, berúc do úvahy, ak to bude potrebné, ochranu zdravotného stavu a ochrany zvierat, zdravotného stavu rastlín a životného prostredia.“

V tomto rámci nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ⁽²⁾ o úradných kontrolách uskutočňovaných

s cieľom zabezpečiť overenie dodržiavania potravinového a krmivového práva a predpisov o zdraví zvierat a o starostlivosti o zvieratá zahŕňa určité pravidlá delegovania úloh úradnej kontroly na nezávislé tretie strany (vrátane povinností v oblasti akreditácie a podávania správ) príslušnými orgánmi.

Záruky, ktoré poskytujú činnosti úradnej kontroly, sú základom, popri ktorom môžu dobrovoľne fungovať špecifické systémy certifikácie, pričom je potrebné mať na pamäti, že každé porušenie podlieha potravinovému právu. Posudzovanie zhody so základnými požiadavkami prostredníctvom certifikácie nezbaňuje orgány úradnej kontroly ich zodpovednosti.

4. ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA ÚČASTI V SYSTÉME A ROZVOJA SYSTÉMU

1. Systémy by mali byť otvorené za transparentných a nediskriminačných podmienok pre všetkých účastníkov, ktorí sú ochotní a schopní dodržiavať špecifikácie.
2. Systémy by mali mať štruktúru dohľadu, ktorá umožňuje príspevok všetkých zainteresovaných strán v potravinovom reťazci (poľnohospodárov a ich organizácií ⁽³⁾, poľnohospodárskych a poľnohospodársko-potravinárskych obchodníkov, potravinárskeho odvetvia, veľkoobchodníkov, maloobchodníkov a v prípade potreby aj spotrebiteľov) do rozvoja systému a do rozhodovania reprezentatívnym a vyváženým spôsobom. Mechanizmy účasti zainteresovaných strán a organizácie, ktorých sa to týka, by mali byť zdokumentované a verejne prístupné.
3. Riadiaci pracovníci systémov fungujúcich v rôznych krajinách a regiónoch by mali umožniť účasť všetkých zainteresovaných strán z týchto regiónov na rozvoji systémov.
4. Požiadavky systému by mali vypracovať technické výbory zložené z odborníkov a predložiť ich širšej skupine zainteresovaných strán na účely vstupov.
5. Riadiaci pracovníci systémov by mali zabezpečiť účasť zainteresovaných strán na vypracovaní inšpekčných kritérií a kontrolných zoznamov, ako aj na navrhovaní a stanovení prahov pre sankcie.
6. Riadiaci pracovníci systémov by si mali osvojiť prístup nepretržitého rozvoja, v rámci ktorého existujú spätné väzby s cieľom pravidelne preskúmať pravidlá a požiadavky spôsobom participácie. Účastníci systému by sa mali hlavne zapájať do budúceho rozvoja systému.

⁽¹⁾ Napríklad v článku 11 ods. 3 nariadenia (ES) č. 510/2006 o ochrane zemepisných označení a označení pôvodu poľnohospodárskych výrobkov a potravín sa vyžaduje „Certifikačné orgány pre výrobky uvedené v odsekoch 1 a 2 dodržiavajú európsku normu EN 45011 alebo pokyn ISO/IEC č. 65 (Všeobecné požiadavky na orgány prevádzkujúce certifikačné systémy) a od 1. mája 2010 sú v súlade s nimi akreditované.“

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 165, 30.4.2004, s. 1.

⁽³⁾ Napríklad družstvá.

7. Zmeny požiadaviek systému sa musia uskutočňovať, len ak sú odôvodnené, aby sa účastníci systému vyhli zbytočným nákladom na prispôbenie. Účastníci systému musia dostať príslušné oznámenie o všetkých zmenách požiadaviek systému.

8. Systémy by mali obsahovať kontaktné informácie o akejkoľvek dokumentácii spojenej so systémom (vrátane informácií na webovej stránke) a mali by mať zavedený postup prijímania pripomienok k systému a odpovedania na ne.

5. ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA POŽIADAVIEK SYSTÉMU A ZODPOVEDAJÚCICH TVRDENÍ

5.1. Jasnosť a transparentnosť požiadaviek systému a uvedených tvrdení

1. V systémoch by sa mali presne uvádzať spoločenské, environmentálne, hospodárske a/alebo právne ciele.

2. Tvrdenia a požiadavky by mali byť jasne spojené s cieľmi systému.

3. Rozsah pôsobnosti systému z hľadiska výrobkov a/alebo postupov by mal byť jednoznačne vymedzený.

4. Špecifikácie systému ⁽¹⁾, vrátane verejného zhrnutia, by mali byť voľne prístupné (napríklad na webovej stránke).

5. V prípade, že potenciálni účastníci alebo certifikačné orgány predložia náležité odôvodnenú žiadosť, systémy pôsobiace v rôznych krajinách by mali poskytovať preklady špecifikácií.

6. Špecifikácie systému by mali byť presné, dostatočne podrobné a ľahko zrozumiteľné.

7. Systémy, v ktorých sa používajú logá alebo etikety, by mali poskytovať informácie o tom, kde môžu spotrebiteľia nájsť ďalšie podrobné údaje o systéme, ako je napríklad adresa webovej stránky, a to na obale výrobku alebo pri predaji.

8. Systémy by mali jednoznačne uvádzať (napríklad na svojej webovej stránke), že vyžadujú certifikáciu nezávislým orgánom a poskytovať kontaktné údaje certifikačných orgánov, ktoré zabezpečujú túto službu.

⁽¹⁾ Výnimky by sa mali urobiť v prípade, ak špecifikácie systému vychádzajú z noriem, ktoré nie sú voľne dostupné (napríklad normy ISO a EN).

5.2. Údajová základňa tvrdení a požiadaviek systémov

1. Všetky tvrdenia by sa mali zakladať na objektívnych a overiteľných dôkazoch a vedecky podloženej dokumentácii. Tieto dokumenty by mali byť voľne prístupné napríklad na webovej stránke ⁽²⁾.

2. Systémy pôsobiace v rôznych krajinách a regiónoch by mali prispôbiť svoje požiadavky v súlade s príslušnými miestnymi poľnohospodársko-ekologickými, sociálno-ekonomickými a právnymi podmienkami a poľnohospodárskymi postupmi a zároveň zabezpečiť spoľahlivé výsledky v rôznych súvislostiach.

3. V systémoch by sa malo jasne uvádzať (napríklad na webovej stránke) či, kde a v akom rozsahu ich špecifikácie presahujú rámec príslušných právnych požiadaviek, v prípade potreby aj vrátane oblastí, ktoré sa týkajú podávania správ a inšpekcií.

6. ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA CERTIFIKÁCIE A INŠPEKCIÍ

6.1. Nestrannosť a nezávislosť certifikácie

1. Certifikáciu súladu s požiadavkami systému by mal vykonávať nezávislý orgán akreditovaný

— vnútroštátnym akreditačným orgánom vymenovaným členskými štátmi podľa nariadenia (ES) č. 765/2008, v súlade s príslušnými európskymi a medzinárodnými normami a pokynmi, ktoré stanovujú všeobecné požiadavky na orgány vykonávajúce systém certifikácie produktov alebo

— akreditačným orgánom, signatárom mnohostrannej dohody o uznávaní (MLA) pre certifikáciu výrobkov Medzinárodného akreditačného fóra (IAF).

2. Systémy by mali byť prístupné na účely certifikácie zo strany ktoréhokoľvek kvalifikovaného a akreditovaného certifikačného orgánu bez stanovenia zemepisných obmedzení.

6.2. Inšpekcie

Vo všeobecnosti by inšpekcie mali byť účinné, jasné, transparentné, založené na zdokumentovaných postupoch a mali by sa týkať overiteľných kritérií, ktoré sú základom tvrdení uvedených v systéme certifikácie. Neuspokojivé výsledky inšpekcie by mali viesť k príslušnému opatreniu.

1. Mali by sa vykonávať pravidelné inšpekcie účastníkov systému. Inšpekcie by mali mať stanovené jasné a zdokumentované postupy vrátane frekvencie, odberu vzoriek a laboratórnych/analytických testov ukazovateľov týkajúcich sa rozsahu pôsobnosti systému certifikácie.

⁽²⁾ Výnimka by sa mala urobiť v prípade informácií dôverného charakteru a/alebo o majetku, ktoré by mali byť zreteľne označené.

2. Pokiaľ ide o frekvenciu inšpekcií, mali by sa brať do úvahy výsledky predchádzajúcej inšpekcie, riziká spojené s výrobkom, postupom alebo systémom riadenia ako aj existencia vnútorných auditov v organizáciách kolektívnych výrobcov, ktoré môžu dopĺňať inšpekcie tretej strany. Minimálnu frekvenciu inšpekcií pre všetkých účastníkov systému by mal stanoviť dohľad nad systémom.
3. Malo by sa vykonávať systematické hodnotenie výsledkov inšpekcie.
4. Vo väčšine prípadov by sa mali využívať neohlásené inšpekcie a inšpekcie s krátkou lehotou ohlásenia (napríklad do 48 hodín).
5. Inšpekcie a audity by mali vychádzať z verejne dostupných usmernení, kontrolných zoznamov a plánov. Inšpekčné kritériá by mali byť úzko spojené s požiadavkami systému a zodpovedajúcimi tvrdeniami.
6. Mali by existovať jasné a zdokumentované postupy na riešenie nesúlady, ktoré sa účinne implementujú. Bolo by potrebné definovať vyradovacie kritériá, ktoré by mohli viesť k:
 - nevydaniu alebo odobratiu certifikátu,
 - zrušeniu členstva alebo
 - informovaniu príslušného orgánu zodpovedného za presadzovanie.Tieto vyradovacie kritériá by mali zahŕňať prinajmenšom neplnenie základných právnych požiadaviek v oblasti, na ktorú sa vzťahuje certifikácia. Prípady nesúlady spolu s nepriaznivými dôsledkami pre ochranu zdravia by sa mali oznámiť príslušným orgánom v súlade s regulačnými požiadavkami.

7. Inšpekcie by sa mali zameriavať na analyzovanie overiteľných kritérií, ktoré sú základom tvrdení uvádzaných certifikáčnymi systémami.

6.3. Náklady

1. Riadiaci pracovníci systému by mali zverejniť členské príspevky (v prípade, že sú) a požiadať svoje certifikáčne orgány, aby uverejnili náklady spojené s certifikáciou a inšpekciou v prípade rôznych typov účastníkov systému.
2. Možné rozdiely v poplatkoch účtovaných rôznym účastníkom systému by mali byť odôvodnené a primerané. Nemali by slúžiť na odradenie určitých skupín potenciálnych účastníkov, napríklad z iných krajín, aby sa zapojili do príslušného systému.

3. Akékoľvek úspory nákladov vyplývajúce zo vzájomného uznávania a stanovenia kritérií by sa mali ponechať prevádzkovateľom, ktorí sa podrobili inšpekciám a auditom.

6.4. Kvalifikácia audítorov/inšpektorov

Audítori a inšpektori by vo všeobecnosti mali byť nestranní, kvalifikovaní a kompetentní.

Audítori, ktorí vykonávajú certifikačné audity, by mali mať príslušné poznatky v konkrétnom sektore a musia pracovať pre certifikačné orgány, ktoré sú akreditované podľa príslušných európskych alebo medzinárodných noriem a usmernení pre systémy certifikácie výrobkov a pre systémy certifikácie systémov riadenia. Požadované zručnosti audítorov by mali byť opísané v špecifikáciách systému.

6.5. Ustanovenia pre malých výrobcov

Systémy by mali zahŕňať ustanovenia, ktoré umožňujú podporujú účasť malých výrobcov (zvlášť z rozvojových krajín, pokiaľ sa ich to týka) v systéme.

7. ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA VZÁJOMNÉHO UZNÁVANIA A STANOVOVANIA KRITÉRIÍ/PREKRÝVANIA SA S INÝMI SYSTÉMAMI

1. V prípade, že systémy vstupujú do nového sektoru a/alebo sa rozsah ich pôsobnosti rozširuje, mala by sa odôvodniť ich potreba. Riadiaci pracovníci systému by mali, ak je to možné, uvádzať výslovný odkaz (napríklad na svojej webovej stránke) na iné príslušné systémy pôsobiace v rovnakom sektore, v oblasti politiky a v zemepisnom regióne a určiť, kde sa prístupy zbiehajú a zhodujú. Mali by aktívne skúmať možnosti vzájomného uznávania častí požiadaviek systému alebo všetkých požiadaviek systému.
2. V oblastiach, v ktorých sa stanovilo, že systémy sa čiastočne alebo úplne prekrývajú s požiadavkami iných systémov, by systémy mali zahŕňať uznanie alebo čiastočnú či úplnú akceptáciu inšpekcií a auditov, ktoré sa už vykonali v rámci týchto systémov (s cieľom opakovane nevykonávať audit rovnakých požiadaviek).
3. V prípade, že nie je možné dosiahnuť vzájomnú akceptáciu, riadiaci pracovníci by mali presadzovať kombinované audity založené na kombinovaných kontrolných auditorských zoznamoch (to znamená, jeden kombinovaný kontrolný zoznam a jeden kombinovaný audit pre dva alebo viaceré rôzne systémy).
4. Správcovia systémov, ktoré sa prekrývajú vo svojich požiadavkách, by mali, pokiaľ je to po praktickej a právnej stránke možné, takisto harmonizovať svoje protokoly o audite a požiadavky na dokumentáciu.